

Delredovisning av regeringsuppdrag

Förstärkt förmåga att bekämpa
människohandel (Ju2016/07818/PO)

Polisen

A125.077/2018

Polismyndigheten, maj

Datum

2018-05-18

Diariennr (åberopas)

A125.077/2018

Saknr

429

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Redovisning av regeringsuppdrag

Regeringen har i regleringsbrevet till Polismyndigheten för budgetåret 2018 gett Polismyndigheten i uppdrag att identifiera och redogöra för vilka åtgärder som myndigheten vidtar för att stärka förmågan att bekämpa människohandel i hela landet. Uppdraget ska i relevanta delar genomföras i samverkan med de aktörer som verkar inom ramen för det nationella metodstödsteamet (NMT). Uppdraget och redovisningen ska inkludera åtgärder som rör utveckling av såväl det operativa arbetet som kompetenshöjande insatser.

Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 15 juni 2018 och slutredovisas senast den 14 december 2018.

Polismyndigheten överlämnar härmed en delredovisning av regeringsuppdraget.

Redovisningen har beslutats av rikspolischefen Anders Thornberg. I den slutliga beredningen har deltagit chefen för nationella operativa avdelningen, Mats Löfving, samt processledaren Kajsa Wahlberg, föredragande.

POLISMYNDIGHETEN

Anders Thornberg

Kajsa Wahlberg

Bilaga
Delredovisning av regeringsuppdrag

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Uppdraget	3
3	Organisation för genomförande	4
4	Polismyndighetens åtgärder för att bekämpa människohandel i hela landet	4
5	Åtgärder som rör utvecklingen av det operativa arbetet	5
5.1	Noa:s insatser mot köp av sexuell tjänst i regionerna	5
5.2	Människohandel för tiggeriändamål	5
5.3	Motverkande av köp av sexuella tjänster på massagesalonger	6
6	Åtgärder för utvecklingen av kompetenshöjande insatser	7
6.1	Utbildning	7
6.2	Nätverk av kontaktpersoner	7
7	Övrigt	8
7.1	Samverkan mot prostitution och människohandel	8
7.2	Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet.....	8
7.3	Noa:s människohandelskonferens.....	9
7.4	Polisregionernas egna kompetenshöjande insatser	9
7.5	Kompetenshöjande insatser för gränspolisen.....	9
7.6	Polismyndighetens intranät.....	10
8	Vägen fram	10

Bilagor

1. Delrapport 1 (internt projekt)
2. Delrapport 2 (internt projekt)
3. Slutrapport (internt projekt)
4. Bilaga till slutrapport

1 Sammanfattning

Polismyndigheten har genomfört följande åtgärder för att stärka förmågan att bekämpa människohandel i hela landet:

- Sedan 1998 har Polismyndigheten bedrivit ett arbete med olika projekt, regeringsuppdrag och bildande av samverkansgrupper samt framtagande av utbildning m.m. inom området människohandel.
- Polismyndigheten har i hela landet en organisation för de operativa insatserna mot människohandel.
- Polismyndigheten har identifierat framgångsrika arbetssätt och arbetar med att utveckla och sprida metoderna.

Polismyndigheten har nu inlett ett arbete med att ta fram en åtgärdsplan mot människohandel för 2018-2020. Planen beräknas vara färdigställd hösten 2018.

Utvecklingscentrum Stockholm (UC Stockholm) vid Polismyndighetens nationella operativa avdelning (Noa) ansvarar för fortsatta aktiviteter i syfte att driva utvecklingen framåt inom området människohandel. De nätverk som etablerats mellan Noa och polisregionerna syftar till att följa utvecklingen nationellt och regionalt men också för att utbyta information och ge stöd i operativa ärenden.

Sammantaget är Polismyndighetens bedömning att de åtgärder som har genomförts och som planeras är viktiga för att skapa en effektiv utredningsverksamhet för att förebygga och bekämpa människohandel.

2 Uppdraget

Enligt regleringsbrevet till Polismyndigheten för budgetåret 2018 ska Polismyndigheten identifiera och redogöra för vilka åtgärder som myndigheten vidtar för att stärka förmågan att bekämpa människohandel i hela landet. Uppdraget ska i relevanta delar genomföras i samverkan med de aktörer som verkar inom ramen för det nationella metodstödsteamet (NMT). Uppdraget och redovisningen ska inkludera åtgärder som rör utveckling av såväl det operativa arbetet som kompetenshöjande insatser. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 15 juni 2018 och slutredovisas senast den 14 december 2018.¹

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Polismyndigheten s.8 och s.14.

3 Organisation för genomförande

Arbetet med regeringsuppdraget leds av UC Stockholm. UC Stockholm är en enhet vid Noa och har sakområdesansvar för brottsområdet människohandel. UC Stockholm ansvarar även för Polismyndighetens uppdrag att vara nationell rapportör till regeringen i frågor som rör människohandel i enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2018.

Den arbetsgrupp som arbetar med uppdraget innehåller representanter från samtliga polisregioner och två andra enheter vid Noa (underrättelseenheten och utredningsenheten).

4 Polismyndighetens åtgärder för att bekämpa människohandel i hela landet

Rikspolischefen beslutade den 30 oktober 2015 att Polismyndigheten ska förstärka sin förmåga att bekämpa människohandel.² Några av målen för arbetet har varit att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet samt att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer. UC Stockholm samordnade Polismyndighetens aktiviteter med anledning av ambitionshöjningen rörande människohandel och arbetet bedrevs i projektform.³ Projektet redovisades till rikspolischefen genom två delrapporter och en slutrapport i september 2017 vilka bifogas denna delredovisning som bilagor.

Polismyndigheten har nu inlett ett arbete med att ta fram en åtgärdsplan för det fortsatta arbetet vid UC Stockholm.⁴

Åtgärdsplanen ska bidra till att

- begränsa möjligheten för aktörer inom internationell organiserad brottslighet att verka i Sverige
- utveckla befintliga och ta fram nya arbetsmetoder i arbetet mot människohandel
- mäns våld mot kvinnor upphör⁵ samt
- effektivare och fler lagföringar.

Planen beräknas vara färdigställd hösten 2018. Polismyndigheten har dock redan börjat tillämpa några av de arbetssätt som kommer att beskrivas i åtgärdsplanen. Det gäller

² Rikspolischefens beslut 37/2015.

³ Beslut 36/16.

⁴ Dnr A555.578/2017.

⁵ Jfr prop. 2005/2006:155 *Makt att forma samhället och sitt eget liv - nya mål i jämställdhetspolitiken*. Riksdagen ställde sig bakom förslagen till mål (bet.2005/06:AU11 och rskr 2005/06:257).

t.ex. de insatsveckor som beskrivs i avsnitt 5.1, det nätverk av kontaktpersoner som redovisas i avsnitt 6.2, utveckling av utbildningsinsatser och vissa andra utvecklingsåtgärder.

5 Åtgärder som rör utvecklingen av det operativa arbetet

Redan nu finns det verktyg för att bedriva ett effektivt polisarbete mot människohandel. Det operativa arbetet mot människohandel bedrivs i huvudsak på regionnivå och bekämpning av människohandel ingår i en av den polisoperativa inriktningens fyra huvuddelar, den som berör aktörer inom internationell organiserad brottslighet.⁶

I sex av sju polisregioner finns i dag särskilda grupper som arbetar mot människohandel. I sex av sju regioner har en handlingsplan tagits fram för det fortsatta arbetet med att bekämpa människohandel. I polisregion Stockholm finns dessutom en särskild prostitutionsgrupp vars huvudsakliga uppgift är att rapportera dem som bryter mot förbudet mot köp av sexuell tjänst.⁷

5.1 Noa:s insatser mot köp av sexuell tjänst i regionerna

Sedan 2016 genomför Noa:s underrättelseenhet särskilda insatsveckor mot köp av sexuell tjänst i polisregionerna. Målsättningen är att genomföra minst fyra insatser per år i samarbete med polisregionerna. I praktiken går arbetet till så att den första dagen ägnas åt komptenshöjande insatser tillsammans med lokal polis samt representanter från Åklagarmyndigheten och socialtjänsten. Bland annat tas frågor upp om relevant lagstiftning, operativa åtgärder, hemliga tvångsmedel, internetspaning och bemötande av individer i prostitution.

Det operativa arbetet inleds med att identifiera var prostitutionsverksamheten äger rum och ingripa mot dem som köper sexuella tjänster samt förmedla stöd till de individer som utnyttjas i prostitution. Exempel på resultatet av sådana insatser redovisas i bilaga 4. Polisregionerna uppskattar det operativa stödet och vid flera tillfällen har det lett till att lokal polis fortsatt att genomföra operativa insatser på egen hand.

5.2 Människohandel för tiggeriändamål

Under 2015 genomförde och koordinerade underrättelseenheten vid Noa ett flertal möten med de sju polisregionerna i arbetet med att samla in information och färdigställa en nationell lägesbild rörande brott riktade mot och utförda av personer kopplade till ut-

⁶ Polisoperativ inriktning mot allvarlig och organiserad brottslighet – Nationell inriktning och enhetlig prioritering under 2018-2022.

⁷ Köp av sexuell tjänst, 6 kap. 11 § brottsbalken och köp av sexuell handling av barn, 6 kap. 9 § brottsbalken.

satta EU-medborgare i Sverige som utnyttjats för tiggeriändamål.⁸ Uppdraget att ta fram denna lägesbild fick underrättelseenheten av Polismyndighetens nationella ledningsgrupp (Nolg) hösten 2014.

I rapporten gjorde Polismyndigheten bedömningen att en del av det tiggeri som undersökts hade koppling till organiserad brottslighet. Enligt rapporten fanns det under 2015 flera grupperingar med utsatta EU-medborgare som tiggde och som styrdes av kriminella aktörer. De kriminella aktörerna kontrollerade dessa utsatta EU-medborgare, bland annat genom utpressning och hot samt genom utnyttjande för prostitutionsändamål.

Lägesbilden bidrog till ökad kunskap om tiggeri kopplad till organiserad brottslighet. Den bidrog också till att en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål kunde inledas i polisregion Bergslagen 2016. Insatsen ledde till åtal om människohandel mot två personer. I tingsrätten dömdes personer för människohandel. Hovrätten frikände personerna från människohandel. Domen har ännu inte vunnit laga kraft.⁹ I en dom från Falu tingsrätt den 16 maj 2018 dömdes två personer för människohandel.¹⁰ Målet avsåg människohandel genom exploatering av barn för tiggeri.

Lägesbilden bidrog också till att polisregion Väst inledde en förundersökning om människohandel för tiggeriändamål under 2015 med hjälp av information från underrättelsesektionen. I ärendet använde sig polisen av hemliga tvångsmedel för första gången i en förundersökning om människohandel för tiggeri, vilket visade sig vara en framgångsfaktor för att ärendet skulle leda till fällande dom.¹¹ För närvarande pågår förundersökningar om människohandel för tiggeriändamål i flera av landets polisregioner där polisen tillämpar hemliga tvångsmedel i likhet med fall som rör människohandel för sexuella ändamål, narkotikabrott och andra så kallade spaningsbrott.

5.3 Motverkande av köp av sexuella tjänster på massagesalonger

För att motverka köp av sexuella tjänster på massagesalonger i regionen samarbetade polisen i region Väst med ägarna av eller hyresvärdarna för de aktuella fastigheterna. I samband med att polisen informerade hyresvärdarna om att det förekom köp av sexuella tjänster i lokalerna redovisade man innehållet i den s.k. koppleriparagrafen¹² i brottsbalken. Hyresvärdarna blev därmed medvetna om att den som inte vidtar adekvata åtgärder för att stänga ner verksamheterna efter att ha fått information om att det förekommer

⁸ Nationell lägesbild, *Brottslighet med koppling till tiggeri och utsatta EU-medborgare i Sverige*, Polismyndigheten, nationella operativa avdelningen, december 2015.

⁹ Örebro tingsrätts dom den 21 november 2017 i mål nr 351-17 och Göta hovrätts dom den 26 april 2018 i mål nr B 3378-17.

¹⁰ Falu tingsrätts dom den 16 maj 2018 i mål nr B 587-18.

¹¹ Hovrättens för Västra Sverige dom den 22 april 2016 i mål nr B 1554-16.

¹² 6 kap. 12 § andra stycket brottsbalken.

köp av sexuella tjänster i lokalerna riskerar åtal för koppleri. Polisens samarbete med fastighetsägare resulterade i att två massagesalonger i Göteborg stängdes under 2017.

6 Åtgärder för utvecklingen av kompetenshöjande insatser

Framgångsfaktorer vid utredning av människohandelsbrott är utbildning, särskilt avdelade resurser för arbetet, ett fungerande underrättelsearbete samt fungerande samverkan med Åklagarmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, länsstyrelserna och andra berörda myndigheter och frivilligorganisationer. Vid dåvarande Rikskriminalpolisen och Rikspolisstyrelsen bedrevs det ett arbete med olika projekt, regeringsuppdrag och bildande av samverkansgrupper samt framtagande av utbildning m.m.

6.1 Utbildning

Sedan 2010 erbjuder Polismyndigheten samtliga anställda tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel för olika ändamål och sedan april 2017 erbjuds även tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel med barn. Utbildningarna finns tillgängliga på polisens intranät och förmedlar kunskap om hur människohandel kan uppdagas och utredas m.m. Dessutom erbjuds förundersökningsledare och utredare en två veckor lång vidareutbildning om människohandel i samverkan mellan Polishögskolan och Uppsala universitet. Vidareutbildningen genomförs en till två gånger per år och ger 4,5 högskolepoäng. Slutligen erbjuds varje år en två veckor lång utbildning om spaning och målsökning på internet i samverkan mellan Polishögskolan och Blekinge tekniska högskola.

6.2 Nätverk av kontaktpersoner

Sedan 2016 leder UC Stockholm och Noa:s underrättelseenhet ett nätverk med kontaktpersoner i polisregionerna där bland annat gemensamma videomöten genomförs en gång per månad. Under videomötena diskuteras organisatoriska, operativa och strategiska frågor som rör Polismyndighetens arbete mot människohandel. Däremellan görs löpande utskick av information från Noa till kontaktpersonerna som kan röra nya relevanta rapporter, domar eller annan information av intresse. Nätverket används också för råd i operativa frågor när polisregionerna efterfrågar sådant stöd.

7 Övrigt

Åtgärder för att stärka förmågan att bekämpa människohandel pågår ständigt inom Polismyndigheten. Här presenteras ytterligare åtgärder med fokus på samverkan och kompetenshöjande insatser som pågår eller har genomförts.

7.1 Samverkan mot prostitution och människohandel

Mellan 2009-2017 samverkade Polismyndigheten med Länsstyrelsen i Stockholms län som under perioden hade ett nationellt samordningsansvar för människohandel. I januari 2018 tog den nya Jämställdhetsmyndigheten över rollen som nationell samordnare.

Regionskoordinatorer mot prostitution och människohandel fungerar sedan den 1 januari 2018 som stöd till Jämställdhetsmyndighetens nationella uppdrag rörande prostitution och människohandel för alla ändamål. Regionskoordinatorernas uppgift är bland annat att bistå myndigheter med stöd vid människohandelsärenden och fungera som regionala aktörer med spetskompetens gällande människohandel. De förväntas skapa förutsättningar för att koppla det regionala arbetet mot prostitution och människohandel med arbetet som sker på nationell nivå. Målsättningen är att det ska finnas en regionskoordinator i varje region.

7.2 Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet

Den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet har pågått sedan den 1 juli 2009 och samordnas från den 1 januari 2015 av Polismyndigheten (tidigare av dåvarande Rikspolisstyrelsen). Satsningen initierades av ett regeringsbeslut där Rikspolisstyrelsen fick i uppdrag att samordna samt säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den organiserade brottsligheten. I satsningen ingår även Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Satsningen leds av Samverkansrådet (sammansatt av de tolv myndighetscheferna med rikspolischefen som ordförande) som beslutar om inriktningen och organisationen för satsningen. Månatligen sammaträder det Operativa rådet (sammansatt av myndigheternas operativa chefer) som bland annat beslutar om nationella myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet och gemensamma prioriteringar. Myndigheterna bemannar även gemensamma underrättelsecenter, ett nationellt och åtta regionala, som bland annat har i uppdrag att ta fram lägesbilder, underlag till prioriteringar samt förslag på insatser och åtgärder.

Sju regionala samverkansråd leder den myndighetsgemensamma verksamheten avseende regionala och lokala insatser. De olika organen inom satsningen hanterar även ut-

bildningsfrågor, säkerhetsfrågor, behov av metodstöd, lagstiftningsbehov, resursfrågor och andra praktiska frågor som i övrigt berör myndighetssamverkan. I vissa fall tillsätts särskilda arbetsgrupper för att hantera specifika gemensamma behov.

Utifrån de olika regeringsuppdragen och Samverkansrådets inriktningsbeslut från oktober 2016 ska de samverkande myndigheterna gemensamt bekämpa den organiserade brottsligheten genom brottsförebyggande åtgärder, administrativa åtgärder, exekutiva åtgärder, lagföring och återvinning av brottsvinster. Fokus ska dels ligga på bekämpning av allvarlig och samhällshotande organiserad brottslighet, dels på organiserad brottslighet i lokalsamhället med särskilt fokus på utsatta områden.

Brottsområdet människohandel påträffas i vissa fall inom ramen för satsningens insatser mot organiserad brottslighet. Människohandel är ett brottsområde som kan bekämpas på lokal nivå genom lokal och regional myndighetssamverkan för att bland annat ingripa mot organiserad prostitutionsverksamhet. Till exempel kan samverkan mellan berörda myndigheter ske genom genomförande av gemensamma inspektioner i verksamheter såsom strippklubbar och i verksamheter där det via anmälan eller underrättelser har framkommit att det finns misstankar om prostitution och/eller människohandel för olika ändamål. Andra exempel på dylika verksamheter kan vara sådana som innefattar olika former av kroppsvård.

7.3 Noa:s människohandelskonferens

En målsättning är att Noa ska arrangera en människohandelskonferens för poliser varje år. I mars 2017 arrangerade Noa (UC Stockholm, Noa:s underrättelseenhet och internationella enhet) en tvådagarskonferens om människohandel för myndigheter och frivillorganisationer där föreläsare från Danmark, Belgien och Europol deltog. En liknande konferens planeras i november 2018.

7.4 Polisregionernas egna kompetenshöjande insatser

I majoriteten av polisregionerna genomför de regionala människohandelsgrupperna också konferenser, seminarier och möten enskilt för polispersonal och gemensamt med andra myndigheter på polisområdes- och lokalpolisområdesnivå. För mer information om det regionala arbetet, se bilagorna 1-3 till denna rapport.

7.5 Kompetenshöjande insatser för gränspolisen

UC Stockholm och Noa:s underrättelseenhet tog under hösten 2017 fram ett särskilt utbildningsmaterial om människohandel för gränspolisen. Syftet med materialet är att gränspolisen ska få djupare kunskaper om vad människohandel är, hur offer för människohandel kan identifieras och vilka åtgärder som ska vidtas när polisen kommer i kontakt med dessa offer. Utbildningsinsatser har också påbörjats för nyanställd personal vid gränspolisen.

7.6 Polismyndighetens intranät

En informationssida på Polismyndighetens intranät om förebyggande åtgärder och bekämpning av prostitution och människohandel uppdateras kontinuerligt av UC Stockholm. Projektsidan är tillgänglig för alla polisanställda och fungerar som en nationell standard för polisen om hur människohandel ska uppdagas, utredas och förebyggas.

8 Vägen fram

Polismyndighetens regioner har kommit olika långt i sitt brottsutredande arbete mot människohandel. Skillnaderna förväntas dock minska som ett resultat av den metodutveckling och de kompetenshöjande åtgärder som UC Stockholm fortsätter att genomföra. Polisens arbete måste fortgå med stor uthållighet för att få en långsiktig ökning av antalet effektiva lagföringar rörande människohandel för sexuella och andra ändamål, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn.

Det finns en stor utvecklingspotential inom Polismyndigheten. De verktyg som finns och som tagits fram måste användas och polisens arbete mot denna brottslighet måste vara kontinuerligt och prioriterat. Polismyndighetens sammantagna insatser för att förebygga och bekämpa människohandelsrelaterade brott och människohandel bedöms leda till att fler brott uppdagas, att fler brottsoffer fullföljer rättsprocessen samt att fler brott klaras upp.

UC Stockholm ansvarar för fortsatta aktiviteter i syfte att driva utvecklingen framåt inom området människohandel. De nätverk som etablerats mellan Noa och polisregionerna består i syfte att följa utvecklingen nationellt och regionalt men också för att utbyta information och ge stöd i operativa ärenden.

De framgångsrika insatser som Noa:s underrättelseenhet genomfört tillsammans med regionerna för att beivra köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn fortsätter så att kunskap och arbetsmetoder kan spridas till fler regioner. Det bedöms leda till att fler sexköpsbrott rapporteras och klaras upp vilket kommer att göra Sverige till en sämre marknad för människohandlare och sutenörer att etablera sig på.

Datum

2016-06-01

Diariennr (åberopas)

A448.367/2015

Polismyndigheten
UC Stockholm
Kajsa Wahlberg

Rpc
Dan Eliasson

Delrapport rörande förhöjd förmåga att bekämpa människohandel

(1 Bilaga)

Bakgrund

Rikspolischefen fattade beslut den 30 oktober 2015 om att polisen ska höja sin förmåga att bekämpa människohandel (beslut 37/15). UC Stockholm ansvarar för delprocessen människohandel och införandearbetet utifrån beslutet leds därför av UCc Lena Frylemo.

Det operativa arbetet mot människohandel bedrivs i dag i huvudsak på regionnivå och människohandel ingår i en av den polisoperativa inriktningens fem delar vilken berör kriminella entreprenörer.¹

Mål för uppdraget

Målet för uppdraget är att bidra till en utökad metod- och kompetensutveckling inom polisen, i samverkan mellan Noa, polisregionerna, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län och frivilligorganisationer. Avsikten med uppdraget är en effektivare lagföring av köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn, koppleri och människohandel skulle uppnås genom en bestående metod- och kompetenshöjning men också genom att göra en förändring i brottskatalogen.

Målsättningen är också att försäkra sig om att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet, samt att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer.

Nulägesbild rörande polisens förmåga att bekämpa människohandel

Redan nu finns det verktyg för att bedriva ett effektivt polisarbete mot människohandel. Framgångsfaktorer är utbildning, särskilt avdelade resurser för arbetet, ett fungerande underrättelsearbete samt samverkan med länsstyrelserna och andra berörda myndigheter och frivilligorganisationer. Vid Noas underrättelseenhet och den tidigare polisavdelningen har det sedan många år bedrivits ett arbete med olika projekt, regeringsuppdrag och framtagande av samver-

¹ Polisoperativ inriktning mott allvarlig och organiserad brottslighet – Nationell inriktning och enhetlig prioritering under 2015-2016.

2016-06-01

kansgrupper samt utbildning. Det som måste göras är att aktivera samtliga regioner, visa vilka verktyg som finns och skapa en hållbar mottagandeorganisation för den information rörande människohandel som underrättelseverksamheten levererar.

Alla polisregioner har genom sina regionalt införandeansvariga fått i uppgift att lämna en aktuell lägesbild av hur arbetet bedrivs utifrån rikspolischefens beslut.

Organisation och samverkan

Region Stockholm: I region Stockholm handläggs alla former av människohandel samt därtill relaterad brottslighet på regionens utredningssektion ”internationell grov organiserad brottslighet”. Sektionen består av sex spaningsgrupper, en utredningsstödsgrupp samt två utredningsgrupper, där en utav utredningsgrupperna har huvudansvaret för ärenden rörande människohandel och koppleri i hela regionen.

Sektionen ska genom spanings- och utredningsverksamhet bekämpa grov organiserad brottslighet efter beslut av ROLG eller enhetens ledning, samt enligt den nationella brottskatalogen ärenden om människohandel och koppleri.²

Sektionen har en utsedd samverkanskoordinator gällande brotten människohandel och koppleri. Denna funktion har ansvar för både intern och extern samverkan och deltar i NMT (Nationellt Metodstöd mot prostitution och människohandel) samt är utsedd representant i RIFA gruppen gällande Förstärkt förmåga att bekämpa människohandel.³

Sektionen har en väl fungerande samverkan med den regionala underrättelseenheten. På underrättelseenheten pågår en rekrytering av internetspanare för att kunna initiera operativa ärenden.

I regionen finns även en prostitutionsgrupp som är placerad i polisområde City. Denna grupp består i nuläget av 1+3 samt en socialsekreterare.⁴ Denna grupp arbetar i huvudsak med att ingripa mot sexköp och att identifiera barn som utnyttjas sexuellt av vuxna mot betalning. Gruppen är en kombinerad spanings- och utredningsgrupp.

I regionen finns även en länskoordinator från socialtjänsten som är tillsatt av Länsstyrelsen i Stockholms län.

Region Väst: I region Väst finns en grupp på regional nivå om 1+4 (ska utökas till 1+8) som har förmågan att bekämpa alla former av människohandel samt därtill relaterad brottslighet (inklusive människosmuggling). Ambitionen är att människohandelsgruppen ska utreda se sexköp som begås inom ramen för en förundersökning om människohandel eller koppleri. Förutom människohandelsgruppen har utredningsenhetens tre spaningsgrupper varit mer delaktiga än tidigare i de ärenden som bedrivits med inriktning på människohan-

² Regional operativ ledningsgrupp (ROLG).

³ Regionalt införansvarig (RIFA) av t.ex. en metod eller ett metodstöd.

⁴ En chef med tre medarbetare.

2016-06-01

del/människosmuggling. En funktion vid regionens underrättelseenhet har ett särskilt ansvar för att bearbeta och hantera information rörande människohandel och människosmuggling. En länskoordinator finns tillsatt av Länsstyrelsen i Stockholm och samverkan med berörda myndigheter och frivilligorganisationer fungerar väl sedan många år.

Region Syd: Spaningssektionen/sektionen mot grov organiserad brottslighet i region Syd kommer att handlägga även människohandelsbrott efter nyläge 2. En länskoordinator finns tillsatt av Länsstyrelsen i Stockholm och samverkan med berörda myndigheter och frivilligorganisationer fungerar väl sedan många år. Inom underrättelsetjänsten fungerar arbetet väl med återrapportering till bl.a. Noa.

Region Bergslagen: Polisregion Bergslagen har ingen särskild grupp som utreder människohandel och därtill relaterad brottslighet. När en sådan grupp skulle tillsättas (ev. under hösten 2016) skulle den organisatoriskt att lyda under den regionala utredningssektionen. Ärenden som rör köp av sexuell tjänst, koppleri och grovt koppleri hanteras på lokalpolisområdesnivå och polisområdesnivå. Några utpekade utredare har inte funnits, utan varierat från ärende till ärende. Inom underrättelsetjänsten fungerar arbetet väl med återrapportering till bl.a. Noa.

I polisområde Värmland samarbetar polisen med hotell i regionen och bedriver dagligen spaning på internet efter nya sexannonser och initierar samverkan med socialtjänsten vid minsta misstanke om sexualbrott mot barn.

Ett ärende pågår med personer häktade för människohandel. Förundersökningen bedrivs vid den regionala utredningssektionen och resurserna (utredare, UND, Span och TA) kommer huvudsakligen från polisområdena.

En länskoordinator finns tillsatt av Länsstyrelsen i Stockholm och samverkan med berörda myndigheter och frivilligorganisationer fungerar väl.

Region Mitt: På regional nivå finns det beslut om en grupp (1+7) som ska arbeta med grova gränsöverskridande brott samt människohandel. Gruppen består just nu av en gruppchef samt en utredare och RIFA för människohandel. Rekryteringsprocessen är igång och förhoppningsvis klar efter sommaren 2016.

I Västmanland finns en handläggare vid kriminalunderrättelsetjänsten som ansvarar för brottsområdet människohandel. Det finns även särskilda utredare och spanare som har utbildning och erfarenhet av att använda de metoder som behövs för nå framgång i dessa utredningar.

Polisområdet har en bra dialog med hotellen och hotellpersonalen informerar polisen vid misstankar om prostitutionsverksamhet på hotellen. I polisområdet genomförs regelbundna insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål baserade på information från underrättelsetjänsten. Polisområdena Västmanland och Gävleborg har sedan flera år en väl fungerande samverkan med länsstyrelserna samt berörda myndigheter och

2016-06-01

organisationer.

Region Nord: Polisregion Nord har ingen särskild grupp som utreder människohandel och därtill relaterad brottslighet. Människohandelsbrott utres vid polisområdena utifrån den kompetens som finns där. Samverkan sker mellan polisen, Migrationsverket och socialtjänsten i de olika kommunerna vid behov. Inom underrättelsetjänsten fungerar arbetet väl med återrapportering till bl.a. Noa.

Region Öst: Polisregion Öst har ingen särskild grupp som utreder människohandel. Enligt brottskatalogen ska dessa brott utredas på regional nivå. Kompetens att utreda människohandel finns då det finns personal som genomgått en vidareutbildning om människohandel vid Uppsala universitet (4,5 p). Samverkan med andra myndigheter och frivilligorganisationer förekommer i operativa ärenden när det finns behov av det. Inom underrättelsetjänsten fungerar arbetet väl med återrapportering till bl.a. Noa.

Uppdragets genomförande

Åtgärder som genomförts eller påbörjats under uppdragsperioden

- Framtagande av vidareutbildning vid Uppsala universitet i samarbete med Polishögskolan för förundersökningsledare och utredare av brott som rör människohandel, koppleri och köp av sexuell tjänst. (Pågår)
- Kurs på Polishögskolan i april 2016 (2v) har genomförts rörande kvalificerat underrättelsearbete på internet.
- En interaktiv utbildning om människohandel som finns tillgänglig för samtliga polisanställda på Polisens intranät. Spridd till polishögskolorna. Ska spridas via de regionala införandeansvariga RIFA.
- Arbetsmöte (2d) med kontaktpersoner på underrättelseenheten.
- Ett första möte RIFA genomfördes den 3 maj 2016.
- Ett förbättrat flöde av information från underrättelseverksamheten rörande människohandel kan redan skönjas enligt Noa Und.
- En informationssida om förebyggande åtgärder och bekämpning av prostitution och människohandel uppdateras kontinuerligt på polisens intranät. Målet med projektsidan är att den ska fungera som en nationell standard för Polisen om hur människohandel ska upptäckas, utredas och förebyggas.
- Samverkan med civila samhället genomförs kontinuerligt.
- Samverkan med Länsstyrelsen i Stockholm som har ett nationellt samordningsansvar för människohandel. Länskoordinatorer finns för Syd, Väst, Stockholm och Bergslagen
- Utredning pågår om eventuell ändring av brottskatalogen så att samma personal som utreder människohandel och koppleri även utreder de köp av sexuell tjänst som omfattas av ärendet.
- En manual om identifiering och stöd till offer för människohandel har tagits fram av Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med bl.a. Polismyndigheten och presenterats för RIFA i syfte att få in synpunkter.

2016-06-01

- En genomlysning av ärenden under 2015 har påbörjats. Internrevisionen har tillfrågats om de kan vara behjälpliga.
- Polismyndighetens lägesrapport avseende människohandel för sexuella och andra ändamål avsedda för regeringen har delats med polisregionerna, Noa och Säpo. Rapporten avser 2015.

Kommande aktiviteter

RIFA möten

Nästa möte med RIFA är planerat till den 13 juni 2016. Då kommer en bl.a. en införandeplan att tas fram samt en kalender inför höstens arbete. RIFA möten kommer att genomföras var fjortonde dag via videolänk och ledas av UC Stockholm. Tanken är att införandearbetet och utvecklingsarbetet kommer att drivas framåt med hjälp av dessa möten.

Endagskonferens november – december

En endagskonferens för de som arbetar med människohandel planeras att genomföras under november – december 2016. Syftet är att ge alla medarbetare en bild av helheten i satsningen mot höjd förmåga och att skapa ett nätverk inom polisen för frågan.

Samverkan med Brå

Under 2016 ska UC Stockholm verka för att inhämtningen av data och statistik på området människohandel och därtill relaterad brottslighet ska förbättras. Arbetet ska ske i nära samverkan med Brottsförebyggande rådet (Brå), den nationella samordnaren mot människohandeln vid Länsstyrelsen i Stockholm och Plattformen för civila Sverige mot människohandel.⁵ Detta för att få fram data och statistik som är jämförbar med övriga medlemsländer inom EU och för att kunna utarbeta relevanta förslag på hur människohandeln bäst ska kunna förebyggas och bekämpas.

Brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet

Under 2016 ska UC Stockholm samverka med Noa:s utredningsenhet för att det nationella brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet utvecklas i syfte att ge ett anpassat stöd till personer utsatta för människohandel och för att förbättra rutinerna kring hot- och riskbedömningar av dessa offer.

Nationell rapportör till regeringen avseende människohandel

Utöver ansvaret för arbetet med förhöjd förmåga, ansvarar även UC Stockholm och handläggaren Kajsa Wahlberg för att vara nationell rapportör till regeringen avseende människohandel. Det uppdraget har hon haft sedan 1997.

Till den nationella rapportörens uppgifter hör bl.a.

- Samverkan med det civila samhället
- Samverkan med Länsstyrelsen i Stockholm län

⁵ Plattformen verkar inom ramen för EU-kommissionens EU-plattform för det civila samhället mot människohandel.

2016-06-01

- Informera EU kommissionen angående hur Sverige sköter sina internationella åtaganden på området
- Representera Polismyndigheten i en av regeringen tillsatt utredning- *Ett starkt straffrättsligt skydd vid människohandel och köp av sexuell handling av barn.*⁶
- Lämna nationella lägesrapporter till regeringen

Bilaga

1. Aktivitetsplan

⁶ Kommittédirektiv, Dir. 2014:128.

Datum

2016-12-16

Diariernr (åberopas)

A448.367/2015

Polismyndigheten
UC Stockholm

Rpc Dan Eliasson

Delrapport - Nationell lägesbild rörande höjd förmåga människohandel

(1 bilaga)

Bakgrund

Rikspolischefen fattade beslut den 30 oktober 2015 om att polisen ska höja sin förmåga att bekämpa människohandel (beslut 37/15). UC Stockholm ansvarar för delprocessen människohandel och införandearbetet utifrån beslutet leds därför av UCc Lena Frylemo.

Det operativa arbetet mot människohandel bedrivs i dag i huvudsak på regionnivå och människohandel ingår i en av den polisoperativa inriktningens fem delar vilken berör kriminella entreprenörer.¹

En delrapport har lämnats till rikspolischefen den 1 juni 2016 angående arbetets fortskridande. Den här lägesbilden följer upp vad som har genomförts där efter i landet.

Mål för uppdraget

Målet för uppdraget är att bidra till en utökad metod- och kompetensutveckling inom polisen, i samverkan mellan Noa, polisregionerna, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län och frivilligorganisationer. På det sättet ökar förutsättningen för en effektivare lagföring av köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn, koppleri och människohandel.

Målsättningen är också att försäkra sig om att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet, samt att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer.

Nuläget i polisregionerna

Alla polisregioner har svarat UC Stockholm på sju delfrågor rörande hur de har tagit sig an den beslutade ambitionshöjningen. Svaren redovisas i förkortad form i bilaga 1.

¹ Polisoperativ inriktning mott allvarlig och organiserad brottslighet – Nationell inriktning och enhetlig prioritering under 2015-2016.

2016-12-16

Sammantaget bedömer UC Stockholm det som att region Stockholm och Väst ligger väl framme vad gäller förmåga att bekämpa människohandel. Region Syd har den 10 oktober 2016 fattat beslut om att skapa en grupp för utredning av människohandelsärenden. Tills gruppen är på plats finns förmågan att utreda människohandel på regional nivå vid sektionen för internationell grov organiserad brottslighet.

I övriga regioner varierar organisationen för hur människohandelsärenden ska hanteras. Särskilt utpekade resurser finns inte, men i region Mitt och Bergslagen håller utredningsgrupper på att etableras. Även om man inte har haft särskilt utpekade resurser har region Mitt och Bergslagen haft framgångsrika ärenden rörande människohandel under 2016.

Samverkan sker i samtliga av UC Stockholm besökta regioner med andra myndigheter som länsstyrelsen, kommunerna och Migrationsverket. Underrättelseverksamheten har kommit igång rörande människohandeln, men avsättningen av ärenden för utredning varierar.

Alla regioner utom Bergslagen har skickat personal till den vidareutbildning rörande utredning av människohandel som ges vid Uppsala universitet. Den interaktiva utbildning som finns på Intrapolis används, men flera av regionerna kan inte följa upp vilka medarbetare som har genomgått den.

Åtgärder som UC Stockholm har genomfört

- Kommissarie Kajsa Wahlberg och kommissarie Eva Sund har besökt samtliga regioner utom region Öst. Syftet har varit att få en bild av hur arbetet mot människohandel bedrivs samt att medverka till att lyfta frågan om höjd förmåga på området.
- Sedan augusti genomförs möten med de regionalt införandeansvariga varannan vecka. På det sättet drivs utvecklingsarbetet framåt genom delaktighet av medarbetarna i regionerna.
- I oktober 2016 genomförde UC Stockholm en endagskonferens för de regionalt införandeansvariga och personal från UND. Här informerades deltagarna om uppdraget förstärkt förmåga och deltagarna utbytte kunskaper och erfarenheter. Dagen efter konferensen var deltagarna inbjudna till en heldagskonferens om människohandel och prostitution arrangerad av Länsstyrelsen i Stockholm.
- Genomlysningen av nerlagda människohandelsärenden (under 2015) rörande tvångsarbetet och tiggeri har påbörjats. En rapport med resultat beräknas vara klar innan jul 2016.
- Samverkan har skett med Noa SSI angående hot- och riskbedömningar rörande offer för människohandel.
- Data och statistik har inhämtats dels från Länsstyrelsen i Stockholm kring de identifierade offer för människohandel som ingått i Länssty-

2016-12-16

relsen återvändandeprogram, samt från Plattformen för civila Sverige mot människohandel. Informationen publicerades i Polismyndighetens årliga lägesrapport till regeringen i oktober 2016. Likaså har UC Stockholm samverkat med Brå inför den årliga inhämtningen av data och statistik som genomförs av Eurostat på uppdrag av EU-kommissionen.

Utredningar med utgångspunkt från beslutet höjd förmåga

I rikspolischefens beslut nämns vikten av att samma personal ska utreda brotten människohandel för sexuella ändamål, koppleri och köp av sexuell tjänst. UC Stockholm har mot den bakgrunden lämnat ett förslag till polisregionerna om en ändring i den nationella brottkatalogen som styr fördelningen av ärenden. De synpunkter som inkom från regionerna visade på att förslaget inte harmoniserade med tanken på att tyngdpunkten i polisverksamhet ska ligga på lokal nivå. Vid de besök som UC Stockholm genomförde i regionerna under hösten 2016 framkom bl.a. att brotten köp av sexuell tjänst som omfattas av ett ärende om människohandel för sexuella ändamål och koppleri i praktiken utreds av samma personal. Behovet av en förändring i brottskatalogen framstår därför inte som nödvändig.

Behovet av utredning angående försvårande omständigheter som kan omge brottet *köp av sexuell tjänst* samt andra brott som begås när privatpersoner köper tjänster av personer utsatta för tvångsarbete, omhändertas dels i metodhandboken, dels i utbildningsarbetet.

Arbetet framåt

En aktivitetsplan (se bilaga) har tagits fram för arbetet med uppdraget. Under hösten kommer de regioner som inte har handlingsplaner för hur människohandel ska utredas att ta fram sådana, eller andra likvärdiga styrdokument.

UC Stockholm ska slutföra genomlysningen av nerlagda ärenden samt uppdatera den metodhandbok som finns.

Behovet kvarstår av att hålla kvar arbetsgruppen bestående av de regionalt införandeansvariga. Detta för att följa upp och driva på arbetet i regionerna. Länsstyrelsernas koordinatörer för arbetet mot människohandel har kommit på plats i fem regioner och ytterligare en tillsättning är nära förestående. De regionalt införande ansvariga inom polisen kommer att fungera som kontaktpersoner mot koordinatörerna, men samverkan har ännu inte påbörjats fullt ut.

2016-12-16

Förslag

Den information som regionerna har rapporterat in, som beskriver hur långt arbetet har fortskridit, visar att arbete kvarstår. Då regionerna har kommit olika långt fram i arbetet och det ännu kvarstår arbete för att säkerställa en höjd förmåga rörande människohandel, **föreslår UC Stockholm att uppdragstiden förlängs till den 30 september 2017**. Den organisation som utsetts till genomförandet bör kvarstå under uppdragstiden.

Lena Frylemo

Kajsa Wahlberg

Bilagor

1. Sammanställning av svar på frågor från polisregionerna
2. Aktivitetsplan UC Stockholm

Datum

2017-09-07

Diariernr (åberopas)

A448.367/2015

Polismyndigheten
UC Stockholm

Rpc Dan Eliasson

Slutrapport rörande förhöjd förmåga att bekämpa människohandel

(4 bilagor)

Bakgrund

Rikspolischefen beslutade den 30 oktober 2015 att polisen ska förstärka sin förmåga att bekämpa människohandel (beslut 37/15). Utvecklingscentrum (UC) Stockholm ansvarar för delprocessen människohandel och införandearbetet utifrån beslutet har därför letts av chefen för UC Lena Frylemo.

Det operativa arbetet mot människohandel bedrivs i dag i huvudsak på regionnivå och människohandel ingår i en av den polisoperativa inriktningens fem delar vilken berör kriminella entreprenörer.¹

Kajsa Wahlberg vid UC Stockholm har ett uppdrag som nationell rapportör rörande människohandel. Hon lämnar varje år en lägesrapport till regeringen. Lägesrapporten för 2016 kommer att lämnas in under hösten 2017. I lägesrapporten finns en detaljerad beskrivning av hur arbetet mot människohandel har bedrivits inom polisen och av andra berörda myndigheter och frivilligorganisationer.

Under arbetet med att höja förmågan mot människohandel har två delrapporter lämnats till rikspolischefen rörande de åtgärder som vidtagits. Dessa bifogas som bilagor. Denna slutrapport följer huvudsakligen upp de åtgärder som vidtagits efter den sista delrapporten, som överlämnades i december 2016.

Mål för uppdraget

Ett av målen för arbetet har varit att skapa en organisation för de operativa insatserna mot prostitution och människohandel i hela landet, samt att stimulera till ett uthålligt arbete och en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer. Av beslutet framgår att det ska finnas särskilda grupper som har förmågan att bekämpa alla former av människohandel samt därtill relaterad brottslighet i polisregionerna Stockholm, Väst och Syd. Övriga regioner ska ha förmågan att bekämpa alla former av människohandel samt därtill relaterad brottslighet med stöd av Noa. Det är glädjande att konstatera att inte

¹ Polisoperativ inriktning mott allvarlig och organiserad brottslighet – Nationell inriktning och enhetlig prioritering under 2015-2016.

2017-09-05

bara storstadsregionerna har etablerat särskilda grupper i enlighet med beslutet utan att även ytterligare två regioner, Bergslagen och Mitt, skapat en sådan organisation.

Ett annat mål har varit att bidra till en utökad metod- och kompetensutveckling inom polisen. Det har genomförts genom samverkan mellan Noa, polisregionerna, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län och frivilligorganisationer. På det sättet har förutsättningen höjts för en effektivare lagföring av köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn, koppleri och människohandel.

Metod för genomförande

Arbetet har bedrivits i form av ett nationellt införandeprojekt med UCc Lena Frylemo som styrgruppsordförande. Kommissarien Kajsa Wahlberg har varit projektledare. Projektgruppen har bestått av regionalt införandeansvariga (RIFA) samt kommissarien Eva Sund, som varit metodkansvarig.

De regionalt införarensvariga (RIFA)

Gemensamma videomöten har genomförts med UC Stockholm och de regionalt införarensvariga varannan vecka. Dessutom genomfördes ett heldagsmöte i mars 2017. Inför varje möte har de regionalt införarensvariga lämnat in statusrapporter. Frågor som har avhandlats är organisatoriska frågor, metodhandboken, handlingsplaner, utmaningar i operativa ärenden, lägesrapporten om människohandel m.m.

De regionalt införarensvariga har fått i uppdrag av UC Stockholm att ta fram och fastställa handlingsplaner om hur människohandelsarbetet ska bedrivas i regionerna. Regionerna Väst, Mitt och Bergslagen har genomfört uppdraget inom ramen för projekttiden och i de fyra övriga pågår ett arbete med att upprätta handlingsplaner.

En uppföljning av inkomna ärenden har genomförts under 2017 för att säkerställa att anmälningar om människohandel kanaliseras till etablerade grupper och/eller enheter med kompetens på området. Uppföljningen genomfördes genom att UC Stockholm med jämna mellanrum förmedlade ett underlag med inkomna ärenden om människohandel till de regionalt införarensvariga. Underlaget innehöll också ett antal frågeställningar om vilka utredningsåtgärder som vidtagits i ärendena.

Besök i regionerna

Kommissarie Kajsa Wahlberg och kommissarie Eva Sund har besökt samtliga regioner under 2016 och 2017. Syftet har varit att få en bild av hur arbetet mot människohandel bedrivs samt att medverka till att lyfta frågan om höjd förmåga på området.

2017-09-05

Uppnådd effekt av satsningen

Bekämpningen av människohandel för sexuella och andra ändamål, koppleri och köp av sexuell tjänst har fått ett ökat fokus inom Polismyndigheten som ett resultat av projektet.

Lagföring

Antalet fällande domar om människohandel för sexuella och andra ändamål ökade under 2016 (6 st) jämfört med 2015 (2 st). I ytterligare ett fall väcktes åtal för människohandel för sexuella ändamål under 2016 men detta ogillades och hovrätten dömde för grovt koppleri istället.

Medborgareffekt

Noa har biträtt polisregionerna Öst, Mitt och Väst i operativa insatser mot prostitution. Biträdet har lämnats i form av att personal från Noa UND rest till regionerna och utbildat i lagstiftning, spaningsmetoder och hur man på bästa sätt lokaliserar prostitutionen och ingriper mot sexköp. Därefter har operativa insatser och tillslag genomförts med gott resultat. Se bilaga.

I bilagan redovisas också omfattande insatser mot människohandel för tiggeri-ändamål som lett till fällande dom mot människohandel samt ärenden som är pågående i fyra polisregioner.

De operativa insatserna har uppmärksammas i nationella och lokala medier.

Polisregionernas nuvarande organisation för arbete mot människohandel

Fem av sju regioner har etablerat särskilda grupper som har förmågan att bekämpa alla former av människohandel samt därtill relaterad brottslighet.

Nord

I polisregion Nord bedrivs förundersökningar om människohandel på polisområdesnivå. En handlingsplan på området människohandel har upprättats och den regionala operativa ledningsgruppen (ROLG) väntas fatta beslut om handlingsplanen i september 2017.

Mitt

I polisregion Mitt hanteras människohandelsärenden på regional nivå av en utredningsgrupp som arbetar mot grova brott. I polisområdena Uppsala, Västmanland och Gävleborg finns poliser som har särskild utbildning rörande människohandel. Polisområdenas insatser mot prostitution och människohandel genomförs punktvis och då ett sådant behov uppstår. En handlingsplan på området människohandel har fastställts av den regionala operativa ledningsgruppen (ROLG) och arbetet med att genomföra handlingsplanen har påbörjats.

Underrättelseverksamheten inom regionen har varje vecka fram till och med sommaren 2017 levererat en lägesbild över området människohandel.

2017-09-05

Bergslagen

I polisregion Bergslagen hanteras människohandelsärenden av en grupp om nio personer inklusive en chef på regional nivå. Gruppen utreder också människosmuggling och internetrelaterade sexualbrott mot barn.

Samverkan sker med länsstyrelserna i regionen, åkerinäringen (framförallt taxi) och hotell i syfte att minska köp av sexuella tjänster. Kommunpolisen var också engagerad för att etablera kontakt med media i frågorna. En handlingsplan på området människohandel har fastställts av den regionala operativa ledningsgruppen (ROLG) och arbetet med att genomföra handlingsplanen har påbörjats.

Stockholm

I region Stockholm ska människohandel, oavsett ändamål, och kopplerier handläggas på sektionen mot internationell grov organiserad brottslighet (IGOB)) enligt nationella brottskatalogen. Vissa ärenden har trots detta handlagts av andra arbetsgrupper, men styrningen av ärenden har blivit bättre under projektets gång.

På den regionala underrättelseenheten har en handläggare utsetts att vara ansvarig för människohandelsärenden och kopplerier och därtill relaterade ärenden. Samarbete med samverkanskoordinatör samt gruppcheferna på IGOB har påbörjats med gott resultat.

Köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn har handlagts av respektive polisområde där de inträffat, d.v.s. Nord, Syd och City förutom vid de ärenden då dessa brott varit relaterade till människohandel och koppleri. De har då handlagts tillsammans med huvudärendet.

Från och med den 1 juli 2017 handläggs köp av sexuell tjänst samt köp av sexuell handling av barn på IGOB då man begärt undantag i den nationella brottskatalogen. Detta för att på ett så bra sätt som möjligt kunna arbeta med hela brottskedjan gällande de underliggande brotten till människohandelsbrotten.

I polisområde City har det under 2016 funnits en prostitutionsgrupp, som arbetat med ingripanden mot sexköpare. De har även haft viss utredningsverksamhet såsom att utreda de ärenden gällande köp av sexuell tjänst som de rapporterat. Gruppen har även arbetat med brottsförebyggande insatser såsom utbildning av hotellperson och de samverkar även på andra sätt både internt och externt. Denna grupp har fr.o.m. den 1 januari 2017 överflyttas till IGOB. Gruppen består av en gruppchef och fem spanare.

På gränspolisen i regionen finns två poliser som har till uppdrag att arbeta uppsökande och brottsförebyggande, genom att tidigt uppmärksamma unga ensamkommande på väg in i kriminalitet. De har även uppmärksammat miss-tankar om människohandel bland dessa unga.

2017-09-05

Under våren 2017 genomfördes fyra utbildningsinsatser om människohandel i regionen, inklusive Gotland, för sammanlagt 80-100 deltagare per tillfälle.

Öst

I polisregion Öst handläggs ärenden om människohandel på regional nivå, oftast av grupper som hanterar brottsoffer- och personsäkerhetutredningar. Arbetet bedrivs i nära samverkan med regionens it-forensiska sektion. Under rättelstjänsten i regionen tar fram lägesbilder på brottsområdet människohandel och presenterar dem för polisområdena samt för de operativa regionala ledningsgruppen (ROLG).

Polisområde Jönköping samverkar med externa partners t.ex. hotellverksamheter och länsstyrelsen och det genomförs enskilda insatser mot köp av sexuella tjänster. I polisområde Jönköping genomfördes en insatsvecka mot sexköpare under 2016 och en 2017 med stöd av Noa.

Väst

I polisregion Väst hanteras människohandelsärenden av en arbetsgrupp bestående av nio personer. Gruppen har utökats under hösten 2016 och är placerad på regional nivå, vid spaningssektionen under utredningsenheten. Den ansvarar för arbete mot alla former av människohandel samt människosmuggling. Två de fyra nyanställda har gått människohandelsutbildningen vid Uppsala universitet. De övriga två kommer att genomgå utbildningen under 2017. En gruppmedlem är även regionalt införandeansvarig för det nationella polisiära projektet rörande människohandel som pågår under 2016-2017. En av uppgifterna inom projektet har varit att ta fram en handlingsplan som fastställts i den regionala operativa ledningsgruppen (ROLG). Arbetet med att genomföra handlingsplanen har påbörjats, där bland annat 1-2 stödfunktioner från varje större lokalpolisområde i regionen skall genomgå kompetenshöjande insatser under november och december 2017. Dessa ska i sin tur koordinera större kompetenshöjande insatser rörande människohandel inom sina geografiska områden.

Syd

I polisregion Syd hanteras människohandelsärenden av en sektion som är placerad på regional nivå, sektionen mot internationell grov organiserad brottslighet. Medarbetare som nyrekryteras kommer att delta i utbildning rörande människohandel vid Uppsala universitet under hösten 2017. På det sättet kommer kunskapen om och förmågan att bekämpa människohandel i regionen att höjas. Det nyligen påbörjade uppstartsarbetet för gruppen kommer bl.a. att omfatta att stärka regionens kunskap om människohandel och tillhörande brott. En handlingsplan på området människohandel har upprättats är under beredning i regionen. Utbildningsinsatser ska påbörjas enligt handlingsplanen under hösten/vintern 2017. Det pågår även ett arbete på underrättelseenheten med att ta fram en lägesbild gällande människohandel och därtill relaterad brottslighet.

Arbetet mot människohandel har ännu bara påbörjats, men sektionen bedömer det som att människohandelsärenden kommer bli mer vanligt förekommande. Sektionen hanterar uteslutande gränsöverskridande ärenden, så den har väl

2017-09-05

upparbetade kanaler och ett etablerat samarbete både nationellt och internationellt.

Nationella operativa avdelningens (Noas) arbete

UC Stockholm

Brottsoffer- och personsäkerhetsarbete

UC Stockholm har samverkat med Noa SSI rörande brottsoffer- och personsäkerhet för offer inom människohandel. Bland annat har polisens arbete med riskanalys setts över. Syftet med riskanalyser är att bedöma behovet av brottsförebyggande åtgärder och därigenom minimera risker för upprepad utsatthet hos offren. Bedömningen utgör ett underlag för beslut om adekvata stöd- och skyddsåtgärder gällande brottsoffer

Under 2016 har Noa tagit fram ett metodstöd för brottsoffer- och personsäkerhetsarbetet. Metodstödet tar bl.a. upp vad som är viktigt att tänka på i arbetet med offer för människohandel och informerar om vilka andra stöd som finns för att handlägga dessa ärenden.

Manual om identifiering och stöd till offer för människohandel

En manual om identifiering av, och stöd till offer för människohandel har tagits fram av Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med bl.a. Polismyndigheten. Manualen fungerar som ett stöd för myndighetspersoner och frivilligorganisationer i arbetet med att identifiera offer för människohandel samt för att kunna erbjuda offren skydd och stöd.

Metodhandbok

Utvecklingscentrum Stockholm har under 2016 påbörjat arbetet med att uppdatera en metodhandbok på området människohandel och verka för att ta fram metoder som kan ge information av hög kvalitet vid utredningar som rör handel med barn. Arbetet med metodhandboken vilar dock för närvarande. Orsaken är att länsstyrelsernas organisation för arbete mot människohandel förändras i och med skapandet av den nya Jämställdhetsmyndigheten, som väntas starta i januari 2018. Denna förändring berör flera myndigheter och program för stöd och hjälp till brottsoffer.

Genomlysning av nedlagda ärenden

En genomlysning² av nedlagda ärenden rörande människohandel för tiggeri eller för tvångsarbete har genomförts. Den gällde ärenden som lades ner under 2015. Syftet var att belysa om samtliga nödvändiga åtgärder hade vidtagits för att utreda brotten.

Genomlysningen pekade på:

- Regionala och individuella skillnader i hanteringen av ärendena
- Felkodning – människosmuggling t.ex. kodades ofta felaktigt som människohandel

² Polismyndigheten, Rapport 2017-02-28, Dnr A448.367/15, *Resultat av genomlysning- nedlagda ärenden rörande människohandel 2015.*

2017-09-05

- I några ärenden hade inte målsägandeförhör genomförts
- Åtgärder som topsning, daktning och tömning av mobiltelefoner kunde ha genomförts i fler fall
- Skälen till att en utredning lades ner var oftast adekvat, men i vissa fall kunde ambitionsnivån ha höjts
- En större noggrannhet behöver iakttas vid bedömningen av om ett ärende ska ledas av åklagare i stället för polis - detta missades i två fall som rörde barn.

I flera fall har dock omfattande utredningsåtgärder vidtagits och i merparten av ärendena var polisen mycket noga och omsorgsfull med målsägande- och vittnesförhör.

En iakttagelse som gjordes är att ambitions- och kunskapsnivån varierade mellan enskilda utredare och förundersökningsledare. Det fanns också skillnader mellan olika regioner när det gäller dessa faktorer. År 2015 saknades ett fungerande organisatoriskt upplägg för stöd av operativ resurs via Noa, till andra nivåer av organisationen. I dag finns en utökad möjlighet att få biträde med utredning och spaning via Noa. Den beskrivs nedan under rubriken Noa UND.

Utbildning

Sedan 2010 erbjuder Polismyndigheten samtliga anställda tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel och sedan april 2017 erbjuds även tillgång till en interaktiv utbildning om människohandel med barn. Utbildningarna finns tillgänglig på polisens intranät och förmedlar kunskap om hur människohandel kan uppdagas och utredas m.m.

Dessutom erbjuds förundersökningsledare och utredare en två veckor lång vidareutbildning om människohandel i samverkan mellan Polishögskolan och Uppsala universitet. Vidareutbildningen genomförs en till två gånger per år och ger 4,5 högskolepoäng.

Slutligen erbjuds varje år en två veckor lång utbildning om spaning och målsökning på internet i samverkan mellan Polishögskolan och Blekinge tekniska högskola.

Samverkan mellan myndigheter

Länsstyrelsen i Stockholm har sedan 2009 ett regeringsuppdrag med ansvar bland annat för samverkan mellan myndigheter i frågor som rör människohandel och prostitution. I det senaste förnyade uppdraget från regeringen till Länsstyrelsen i Stockholms län ska samverkan ske med bland andra Arbetsmiljöverket, Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Socialstyrelsen, Åklagarmyndigheten och relevanta kommunala förvaltningar. Ett nationellt metodstödsteam inrättades 2009 (NMT) under ledning av Länsstyrelsen i Stockholms län och teamet träffas fyra till fem gånger per år och diskuterar både operativa och strategiska frågor.

2017-09-05

Den 14-15 mars 2017 genomförde UC Stockholm en nationell konferens om människohandel tillsammans med Noas underrättelseenhet, Internationella enheten, IT-brottscentrum samt Länsstyrelsen i Stockholms län. Första konferensdagen riktade sig till poliser som arbetade mot människohandel, köp av sexuell tjänst, köp av sexuell handling av barn samt ensamkommande barn. Den andra dagen riktade sig till personal vid samverkande myndigheter som Migrationsverket, Åklagarmyndigheten samt socialtjänsten som i sitt dagliga arbete kan komma i kontakt med offer för människohandel.

Noa:s underrättelseenhet

Ett nätverk av kontaktpersoner har skapats inom underrättelsetjänsten mellan den Noa och samtliga polisregioner. Nätverket verkar för att arbeta mer systematiskt och för att inhämta information från internet i syfte att skapa operativa underrättelser och lägesbilder angående omfattningen och utbredningen av prostitution på internet. Målet med arbetet är att öka lagföringen av personer som begår brott som människohandel, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn.

EMPACT - människohandel

Under 2015 deltog representanter från Noas underrättelseenhet i det internationella polisarbetet mot människohandel. Arbetet bedrevs framför allt inom ramen för den europeiska polisorganisationen Europol och EU Policy Cycle - EMPACT.³

Representanter från Noas underrättelseenhet deltog under 2016 och 2017 i det internationella polisarbetet mot människohandel genom både operativt och strategiskt arbete inom EMPACT THB⁴. Under 2016 och 2017 genomfördes ett antal aktionsdagar i samtliga EU-länder mot bl.a. tvångsarbete samt sexuell exploatering. Från svenskt håll koordinerats insatserna av Noas underrättelseenhet. Enheten fungerade också som stöd till polisregionerna avseende ärenden med internationell anknytning.

Samverkan med Arbetsmiljöverket och Skatteverket

Arbetsmiljöverket ansvarar för ett regeringsuppdrag som går under benämningen Osund konkurrens.⁵ I uppdraget ska Arbetsmiljöverket samverka med bland andra Polismyndigheten (Noa UND) och Skatteverket. Myndigheterna genomförde fem gemensamma aktioner under 2016 varav två i byggbranschen och tre mot thaimassagesalonger. Aktionerna ägde rum i Stockholm och Göteborg och ledde bland annat till en fällande dom om koppleri gällande köp av sexuella tjänster på en Thaimassagealong i Stockholm. Ytterligare en myndighetsgemensam aktion genomfördes inom byggbranschen i maj 2017. (Arbetsmiljöverket ingår även i den aktionsgrupp inom EMPACT THB som riktar sig mot människohandel för tvångsarbete).

³ <https://www.europol.europa.eu/content/eu-policy-cycle-empact>

⁴ Trafficking in Human Beings

⁵ Arbetsmiljöverket har fått i uppdrag av regeringen att under 2015–2018 ta ett krafttag mot den osunda konkurrensen. Detta genom att bland annat förstärka tillsynen av företag som bryter mot arbetsmiljöreglerna för att få konkurrensfördelar. <https://www.av.se/om-oss/vart-uppdrag/osund-konkurrens/>

2017-09-05

Ej avslutade aktiviteter vid Noa UND och RA

Några åtgärder inom ramen för arbetet med att höja polisens förmåga mot människohandel har påbörjats, men inte avslutats. Det gäller:

- För att få mer kunskap om i vilken omfattning det i Sverige förekommer kopplingar mellan människosmuggling och människohandel har Polismyndigheten påbörjat arbete med att ta fram en lägesbild med förslag till åtgärder.
- Att i enlighet med penningtvättsdirektivet och i samarbete med kommunerna och Skatteverket ta fram en nationell lägesbild över verksamheter såsom strippklubbar och andra verksamheter där det via anmälan eller underrättelser har framkommit att det finns misstankar om prostitution, och/eller människohandel för sexuella ändamål.
- Att se över tillstånds- och tillsynsförfarandena när det gäller verksamheter som strippklubbar och överväga om en noggrannare prövning bör göras innan tillstånd ges för offentlig dans.
- Polismyndigheten verkar för att regelbundet genomföra gemensamma inspektioner, tillsammans med andra berörda myndigheter, av strippklubbar, kroppsvårdsverksamheter och i verksamheter där det via anmälan eller underrättelser har framkommit att det finns misstankar om prostitution, och/eller människohandel för sexuella ändamål.

Vägen framåt

Det råder fortfarande stora skillnader mellan polisregionerna avseende antalet anmälningar och inledda förundersökningar. Skillnaderna förväntas dock minska som ett resultat av den metodutveckling och de kompetenshöjande åtgärder som UC Stockholm genomfört under 2016-2017. Polisregionerna gjorde vissa framsteg under projektperioden, men sammantaget finns det fortfarande en stor utvecklingspotential inom polisorganisationen som helhet. Polisens arbete måste fortgå med stor uthållighet för att få en långsiktig ökning av antalet effektiva lagföringar rörande människohandel för sexuella och andra ändamål, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn.

Det finns en stor utvecklingspotential inom Polismyndigheten. De verktyg som tagits fram under inom ramen för projektet måste användas och polisens arbete mot denna brottslighet måste vara kontinuerligt och prioriterat. Polisens arbete inom detta område har nu fördjupats och betydelsefulla steg har tagits i och med etablerade grupper som arbetar mot människohandel och en ökad metod- och kompetensutveckling. Polisens sammantagna insatser för att förebygga och bekämpa människohandelsrelaterade brott och människohandel bedöms leda till att fler brott uppdagas, att fler brottsoffer fullföljer rättsprocessen samt att fler brott klaras upp.

Utvecklingscentrum Stockholm ansvarar för fortsatta aktiviteter i syfte att driva utvecklingen framåt inom området människohandel. De nätverk som etablerats mellan Noa och polisregionerna för att stärka samarbetet bör bestå för att följa utvecklingen nationellt och regionalt men också för att utbyta information och ge stöd i operativa ärenden. De regionalt införanansvariga före-

2017-09-05

slås övergå till att bli kontaktpersoner till Noa och möten kan förslagvis hållas varannan månad istället för varannan vecka. Nätverket bör utvecklas och även involvera Noa:s utredningsenhet för att ta ett samlat grepp om brottsområdet.

De framgångsrika insatser som Noa underrättelseenhet genomfört tillsammans med regionerna för att beivra köp av sexuell tjänst bör fortsätta så att kunskap och arbetsmetoder sprids till fler regioner. Det bedöms leda till att fler sexköpsbrott rapporteras och klaras upp vilket kommer att göra Sverige till en sämre marknad för människohandlare och hallickar att etablera sig här.

Beredningen

I den slutliga beredningen av redovisningen har C Noa Mats Löfving, C UC Stockholm Lena Frylemo, gruppchefen Johan Hasselmark samt kommissarierna Kajsa Wahlberg och Eva Sund vid UC Stockholm deltagit. Resultaten av arbetet vid Noa:s underrättelseenhet har redovisats av inspektör Per Englund. Polisregionernas regionalt införandeansvariga har bidragit med material från regionerna till slutrapporten.

Slutrapporten beslutas för överlämning till rikspolischefen.

Mats Löfving

Lena Frylemo

Bilagor

1. Rpc beslut 37/15
2. Delrapport 1
3. Delrapport 2
4. Redovisning ang medborgareffekter

Datum

2017-09-05

Diariernr (åberopas)

A448.367/2015

Polismyndigheten
UC Stockholm

Exempel på insatser samt uppnådda medborgareffekter rörande förhöjd förmåga att bekämpa människohandel.

Rikspolischefen beslutade den 30 oktober 2015 att polisen ska förstärka sin förmåga att bekämpa människohandel (beslut 37/15). Utvecklingscentrum (UC) Stockholm ansvarar för delprocessen människohandel och införandearbetet utifrån beslutet har därför letts av chefen för UC Stockholm, Lena Frylemo.

Chefen för den nationella operativa avdelningen (Noa), Mats Löfving, har beslutat att den slutrapport som upprättas inom ramen för projektet ska redovisa vilka medborgareffekter projektet har haft.¹ Exempel på insatser mot människohandel för sexuella och andra ändamål samt medborgareffekter redovisas i denna bilaga till slutrapporten:

JÖNKÖPING (170320-170324)

Insatsveckan inleddes med en utbildningsdag som hölls av Simon Häggström/Noa och Per Englund/ Noa där åklagare, socialtjänst och poliser från Jönköping medverkade. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik och bemötande av personer i prostitution och de som köper sexuella tjänster.

Totalt deltog åtta poliser från Jönköping i den operativa insatsen varav flera av dem aldrig tidigare arbetat med brottsområdet. Resultatet blev, i en liten stad som Jönköping, följande;

- 9 anmälningar gällande köp av sexuell tjänst.
- 1 anmälning gällande koppleri –resulterade i tillslag mot polsk människohandlare som häktades. Han hade precis avtjänat fyra månaders fängelse i Norge för koppleri och åkte raka vägen till Sverige för att starta upp samma verksamhet här. Den misstänkte omhändertogs senare för grovt koppleri.
- 1 kvinna fördd till skyddat boende för vidare hjälp hem till Polen.
- 1 kvinna fördd till det skyddade boendet Talita där hon kommer att ingå i Talitas ettåriga rehabiliteringsprogram för att ta sig ur människohandel. Mycket graverande var att denna kvinna, som utnyttjades i prostitution, var gravid i 8:e månaden. Kommer sannolikt resultera i förundersökning om människohandel.

¹ Beslutsprotokoll Noa 295/16.

2017-09-05

- Totalt anträffades kvinnor i prostitution från; Ghana, Dominikanska Republiken, Finland, Bulgarien, Rumänien, Polen, Sverige och Spanien.

Insatsen fick stor uppmärksamhet i lokala medier.

<http://www.jnytt.se/article/sitter-haktad-efter-sexkopsrazzia/>

<http://www.jp.se/article/en-haktad-efter-sexkopsrazzia-av-polisen/>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=6662362>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=6662154>

ESKILSTUNA (170515-170517)

Insatsen ägde rum i maj 2017. Första halvdagen genomförde Simon Häggström/Noa en utbildningsinsats där spanare, förundersökningsledare och utredare samlades. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik och bemötande av personer i prostitution och de som köper sexuella tjänster.

Den efterföljande tiden ägnades åt att tillsammans med den lokala polisen omsätta kunskapen i praktiken. Polisområde Eskilstuna ställde upp med 6 poliser i yttre tjänst som aldrig tidigare arbetat med brottsområdet.

Resultatet blev följande;

- 2 svenska 15-åriga flickor som gick i nionde klass på en av stadens högstadieskolor utnyttjades i prostitution genom annonsering på internet. Förundersökning gällande köp av sexuell handling av barn inleddes för att spåra sexköpare.

- 6 anmälningar gällande köp av sexuell tjänst (fyra erkända brott, två förnekade).

- 1 anmälan gällande koppleri – resulterade i gripande av rumänsk hallick. Han sålde sin flickvän samt ytterligare en rumänsk kvinna som inte pratade engelska. Mannen hade tidigare sålt kvinnorna i Gävle för att sedan fortsätta sin verksamhet i Eskilstuna där han stoppades.

- Totalt anträffades kvinnor i prostitution från; Sverige, Rumänien och Nigeria.

Insatsen fick stor uppmärksamhet i lokala medier.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/hallick-anholls-i-eskilstuna>

<https://www.ekuriren.se/sormland/stor-polisinsats-avslojade-sexkopare-i-eskilstuna-fem-man-gripna/>

2017-09-05

VÄSTERÅS (170629-170602)

Insatsveckan inleddes på en måndag med en utbildningsdag som hölls av Simon Häggström/Noa och Per Englund/Noa där åklagare, socialtjänst och poliser medverkade. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik och bemötande av personer i prostitution och de som köper sexuella tjänster. Tisdag – fredag fortsatte insatsen med den efterföljande operativa delen. Resultatet blev följande;

- 16 män rapporterade för köp av sexuell tjänst (målet var 8 stycken total under hela veckan).
- Kvinnor i prostitution anträffade från Rumänien, Ukraina, Ryssland och Sverige.
- 1 förundersökning inleddes gällande koppleri.
- 2 kvinnor förda till skyddat boende (Talita) där de fick ingå i deras ettåriga rehabiliteringsprogram för att kunna lämna ett liv i prostitution. Kvinnorna var från Ryssland och Ukraina.

Utöver ovan insats kunde polisen genom telefontömning och utredning identifiera ytterligare 22 misstänkta sexköpare där förundersökning inleddes.

Med anledning av resultatet kallade polisen i Västerås till presskonferens där Noa:s personal medverkade. Insatsen fick stor massmedial spridning och nedan följer ett fåtal av flera länkar till nyhetsartiklar;

<http://www.expressen.se/nyheter/brottscentralen/stor-polisinsats-mot-hotell-15-misstankta-for-sexkop/>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vastmanland/16-sexkop-pa-4-dagar-i-vasteras>

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=112&artikel=6712472>

HALMSTAD (170826-170828)

Förutom Simon Häggström från Noa så deltog även socialsekreterare Malin Andersson som samverkar med polisregion Stockholms prostitutionsgrupp. Första dagen (måndag) genomfördes en utbildningsinsats med ett 40-tal deltagare såsom spanare, förundersökningsledare och utredare. Det var förutom utredare och spanare även ett par åklagare samt representanter från länsstyrelsen och Socialtjänst. Föredrag hölls om lagstiftning, spaningsteknik och bemötande av personer i prostitution och de som köper sexuella tjänster. Simon Häggström höll även ett kortare föredrag för ledningsgruppen.

Tisdagen och onsdagen återföljdes av operativa insatser där åtta poliser från polisområde Halland deltog. Insatsen fick sedan dras ner då polisområdet tvingades hantera en skjutning i Laholm samt ett grovt vapenbrott.

De två insatsdagarna kan, utöver utbildningsinsatsen, mätas i följande resultat;

2017-09-05

- 4 svenska flickor/kvinnor anträffade som sålde sig via "SugarDating"-konceptet.² De var 16, 17, 18 och 18 år gamla. Samtliga överlämnades till den lokala socialtjänsten.
- 1 förundersökning rörande köp av sexuell handling av barn initierad. Den 17-åriga flickan berättade att hon utnyttjats sexuellt (köp av sexuell handling av barn) av flera män i närtid och att uppgifterna fanns kvar i hennes mobiltelefon/dator.
- 1 förundersökning om koppleri initierad: en kvinna anträffad från Brasilien som utnyttjades i prostitution i en lägenhet i Halmstad. Kvinnan slussad till socialtjänstens MIKA-mottagning för stöd och hjälp.
- 1 förundersökning rörande våldtäkt initierad (kvinnan från Brasilien berättade att en sexköpare våldtog henne några dagar tidigare).
- 1 sexköpare gripen. Mannen länkades till socialtjänsten grupp för stöd till sexköpare, KAST, Göteborg för terapi.³

Tre av de fyra svenska flickorna/unga kvinnorna var boende på ett HVB-hem utanför Halmstad och sålde sig från detta boende med personalens vetskap.⁴ Trots att detta var känt bland personalen hade man valt att inte koppla in socialtjänsten. Föreståndaren för boendet nekade inledningsvis till all kännedom om att flickorna sålde sig från boendet. Han tillstyrkte att även han kände till det först när han konfronterades med att personalen bekräftat uppgifterna för polisen. Simon Häggström har skickat ett PM till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för att erhålla en inspektion av boendet.

Lägesbild över brottslighet med koppling till tiggeri och utsatta EU-medborgare i Sverige

Under 2015 genomförde och koordinerade underrättelseenheten vid Noa ett flertal möten med de sju polisregionerna i arbetet med att samla in information och färdigställa en nationell lägesbild rörande brott riktade mot och utförda av personer kopplade till utsatta EU-medborgare i Sverige i tiggeri.⁵ Uppdraget att ta fram denna lägesbild fick underrättelseenheten av polisens nationella ledningsgrupp (Nolg) hösten 2014.

I rapporten konstaterades att utsatta EU-medborgare som tiggde fanns i hela landet och att antalet uppgick till ca 4 700 personer under 2015. Bedömningen var att de flesta av de utsatta EU-medborgarna kom till och befann sig i Sverige för att tigga gjorde detta frivilligt, dvs. utan kriminella syften och utan koppling till organiserad brottslighet. De flesta samarbetade i mindre grupper av familjemedlemmar, släktingar eller vänner som gemensamt organiserade resan till Sverige och boendet under vistelsen här. Under 2015 kom dessa utsatta EU-medborgare nästan uteslutande från Rumänien eller Bulgarien tillsammans med familjemedlemmar, släkt eller vänner.

² Vanligen är sugardejting fråga om en sugardad och en sugarbabe, det vill säga heterosexuella relationer mellan äldre män och yngre flickor, där relationen innefattar ekonomisk ersättning till den yngre parten för en sexuell tjänst.

³ Köpare av sexuella tjänster

⁴ Hem för vår eller boende.

⁵ Nationell lägesbild, *Brottslighet med koppling till tiggeri och utsatta EU-medborgare i Sverige*, Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, december 2015.

2017-09-05

Enligt polisens bedömning hade också en del av detta tiggeri koppling till organiserad brottslighet. Under 2015 fanns flera grupperingar med utsatta EU-medborgare som tiggde och som styrdes av kriminella aktörer. Dessa kriminella aktörer kontrollerade dessa utsatta EU-medborgare, bland annat genom utpressning och hot.

Lägesbilden bidrog till ökad kunskap om tiggeri kopplad till organiserad brottslighet bidrog till att en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål kunde inledas i polisregion Väst.

Fallet handlade om två bröder som rekryterade fem personer, fyra män och en kvinna, i Bulgarien för tiggeri och transporterade dem till Sverige. Personerna som rekryterades levde under ytterst fattiga förhållanden i hemlandet och hade även fysiska funktionsnedsättningar. De hade, enligt tingsrätten, blivit vilseledda av gärningspersonerna och dessa hade även utnyttjat offrens utsatta situation. I stort sett dagligen förde förövarna de fem offren till olika platser i centrala Göteborg för att tigga under långa arbetspass. Förövarna tog hand om pengarna (ca 300 000 kronor under en period av fem månader som omfattades av åtalet) medan offren inte erhöll några av de intjänade pengarna utan fick enbart tillgång till kost och logi. Tre av offren bodde i en lägenhet i Göteborg och två sov i en bil i samma stad. Offren var utelämnade åt förövarna, som även utsatte dem för våld och hot om våld. Bröderna dömdes i tingsrätten till tre och ett halvt års respektive tre års fängelse för människohandel.⁶ Åtalet omfattade även medhjälp till människohandel för ytterligare två tilltalade som dömdes till åtta respektive sex månaders fängelse.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom avseende de två bröderna samt den gärningsperson som dömts till sex månaders fängelse för medhjälp till människohandel. Åtalet för den gärningsperson som dömts till åtta månaders fängelse för medhjälp till människohandel ogillades däremot i sin helhet.⁷

Lägesbilden, tillsammans med UC Stockholms projekt att förstärka polisens förmåga att bekämpa människohandel, bidrog också till att en omfattande förundersökning om människohandel för tiggeriändamål kunde inledas i polisregion Bergslagen där åtal väcktes i augusti 2017. Under 2017 har även omfattande förundersökningar inletts om människohandel för tiggeri i polisregionerna Syd, Mitt och Väst som ska ses som ett resultat av projektet.

Polisens insatser mot människohandel för tiggeri har fått stor uppmärksamhet i medierna både nationellt och lokalt.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/organiserat-tiggeri-avslojades-i-goteborg>

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article21703649.ab>

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/de-lurades-till-sverige-tvingades-att-tigga/>

⁶ Göteborgs tingsrätt 2016-02-12, Mål nr B 13425–15.

⁷ Hovrätten för Västra Sverige 2016-04-22, Mål nr B 1554-16.

2017-09-05

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/tre-atalas-for-att-ha-tvingat-folk-att-tigga/>

<http://www.svenskpolis.se/Artikelarkiv/Artiklar-2017/September-2017/Vet-du-hur-det-ar-att-vara-agd/>

Kajsa Wahlberg
Handläggare, UC Stockholm